

Călin CIOBOTARI

Rostul nebuniei în teatru: FITCT 2010

Hotărât lucru, ca să faci astăzi un Festival Internațional de Teatru îți trebuie un dram de nebunie. Mai ales dacă îl dorești serios și nu-l organizezi doar ca să fușerești niscaiva bani publici sau ca să bifezi încă o realizare cu care să scoți ochii ordonatorului de credite. Atinsă de această nebunie frumoasă s-a arătat a fi conducerea Teatrului pentru Copii și Tineret „Luceafărul” Iași, Ioan Holban și Oltița Cântec, asumându-și fără ezitare „semnătura” celei de-a treia ediții a **Festivalului Internațional de Teatru pentru Copii și Tineret (FITCT)**.

Cu un buget de criză, cu o Primărie Iași retrăgându-și sprijinul din motive de inconștiență și de indiferență, într-o atmosferă generală de apatie culturală a dulcelui târg, cu întreaga amărăciune a constatării că bunele intenții sunt mereu aruncate la tomberoanele lui „se poate și fără”, actuala ediție părea compromisă iremediabil. Managerii de la „Luceafărul” nu s-au predat, au înroșit linii telefonice, au descărcat baterii de mobil, au blocat căsuțe de mail, au insistat până la agasare, totul într-o permanentă luptă cu timpul, totul pentru a pune în act, a treia oară, o excelentă idee de care lașul teatral, tot mai văduvit de întâmplări esențiale, avea enormă nevoie. Și le-a ieșit, mai bine decât ne-am fi așteptat. Vreme de șase zile, pe scena de la „Luceafărul” cele câteva mii de spectatori au asistat la reprezentații remarcabile ale unor trupe din Polonia, Germania, Franța, Italia, dar și București, Cluj-Napoca, Galați ori Iași. În plus, specialiștilor li s-a rezervat șansa unei utile dezbateri pe teme legate de teatru de animație, dublată de lansarea unui volum cu adevărat de excepție: *60 de stagioni. Monografia Teatrului „Luceafărul” Iași*, de Oltița Cântec (Editura Timpul).

Deschiderea au făcut-o chiar gazdele, cu spectacolul *Cartea junglei*, după Rudyard Kipling, în regia Oanei Leahu și cu o scenografie semnată Rodica Arghir. O adevărată cavalcadă de măști, păpuși, marionete, decoruri în care grandiosul s-a împletit cu metafora esențializantă, songuri originale (Pedro Negrescu), amalgam de situații comice și suspans, distribuție numeroasă (aproape întreaga trupă), toate acestea au contribuit la configurarea unui spectacol-sinteză pentru ceea ce înseamnă teatru de animație. Desigur, nu totul a fost perfect: unii actori au fost trădați de dicție, alții de lipsa unei voci pregnante (atât de utilă pentru o astfel de montare), sonorizarea a lăsat, pe ici pe colo, de dorit (se impunea folosirea lavalierelor), iar mânăuirea păpușilor și a marionetelor s-a dovedit, pentru alți actori, o provocare destul de complicată. Din punct de vedere regizoral, două erori trebuie semnalate: supraaglomerarea scenei până la sufocare și insuficienta forță în spectacol a personajului principal, riscuri asumate din momentul în care s-a mers pe păpuși de dimensiuni... naturale. În orice caz, merită felicitări tehnicienii, meșteșugarii, cei de sub mână cărora a ieșit ursul *Baloo*, elefantul *Tahti*, *Shere Khan* sau *Șacalul linge-blide*. Putem fi siguri, însă, că rodarea și corectarea unor aspecte legate de interpretare vor face din *Cartea junglei* un spectacol de cursă lungă, reprezentativ pentru teatrul ieșean.

Celor mai mici dintre spectatori li s-a adresat *Scufița Roșie*, producția Teatrului de Animație „Țândărică” București, tentantă prin minunata subliniere a protagonistului, prin ritmul debordant și, în genere, prin ideea că o poveste bine spusă este întotdeauna o

APOLODOR

CHOPIN

poveste adevărată. Păpușile cu o cromatică puternică, de impact vizual, mânuite inspirat, cu nerv și știință, au stârnit un adevărat vacarm în arhiplina sală de la „Luceafărul”.

De succes s-au bucurat și reprezentațiile Teatrului „Risorius Moiry” (Franța) a căror rulotă roșie a înnebunit imaginația unor copii obișnuiți doar cu sala clasică de spectacole. Problemele educaționale ale lui *Volpino*, fiul ce își face prieteni în rândul iepurilor, spre exasperarea tatălui-vulpoi, inteligent transpuse scenic cu ajutorul unor foarte expresive păpuși pe mână, au avut efectul scontat la public. Dacă adăugăm și nostalgia adulților pentru mai clasică idee a teatrului mobil, itinerant, evocatoare de farmecul discret al „altedăților”, nu ne putem dori decât să revedem, în parcaretea teatrului, rulota cu povești.

Nici clujenii nu s-au lăsat mai prejos, spectacolul Monei Marian de la Teatrul de Păpuși „Puck” Cluj-Napoca, *Apolodor*, înfățișându-ni-se ca o mostră de spectacol clar și fluent. Folosindu-se de păpuși pe mână, dar și de destul de puțin utilizatele figuri bidimensionale, apelând la proiecții video, dar și la elemente de decor cât se poate de simple, *Apolodorul* clujean, deși adresat prioritar copiilor, a furat realmente și inimile adulților. Dincolo de unele stridențe ale sonorizării, superbia textului lui Gellu Naum a „lovit” încă o dată la țintă. De menționat, apoi, dezinvoltura și verva pinguinului-păpușă, subtilitatea aparițiilor umane în peisajul scenic (marinarii de pe corabie), tâlcurile frecvente presărate de realizatorii și interpreții spectacolului (Dana Bontidean, Călin Mureșan, Silviu Ruști).

O seară specială a fost cea în care Teatrul de Păpuși „Bialystok” Polonia a oferit publicului ieșean spectacolul-concert *Impresii Chopin*, un prilej de a reflecta la complexitatea artei marionetei, având ca pretext câteva frânturi din viața celebrului compozitor. Cei trei actori, acompaniați live, la pian, au uluit asistența prin știința mânuirii, prin capacitatea identificării totale cu ceea ce devenise prelungirea materială a propriilor trăiri de adâncime. A impresionat, în cel mai înalt grad, complexitatea marionetelor (sisteme de mânăre sofisticate, articulații ce permit o incredibilă gamă de mișcări, costumații minuțios realizate), plasarea simbolică într-un început al istoriei lor, pe vremea când evoluau la curțile princiare, mijloace de distracție înaltă ale aristocrației, formă superioară, aproape mistică, de artă teatrală. Chopin-ul uman se răsfrânge în Chopin-ul marionetă, volatilitatea pănzelor se reflectă în volatilitatea sentimentelor. Finețe, măiestrie, desăvârșire!

Și cum fără pantomimă teatrul de animație ar fi mai sărac, organizatorii au avut inspirația de a aduce la Iași o realizare de top a genului: *Povestea unchiulețului*, în interpretarea actorilor de la Teatrul pentru Copii și Tineret „Marienbad” (Freiburg, Germania). Doi interpreți neobosiți, un cvartet de coarde și un povestitor (replică a arhaicului dalang), oameni și câini, sunet și gest, pluralitate de mijloace interpretative, ritm impecabil... Aplauze!

Mai puțin „gustată” a fost *Povestea de Crăciun* a Teatrului „Gulliver” Galați (poate și pentru că până la Crăciun mai este), dar poate și pentru că s-a simțit aceeași înclinație exagerată către preaplin, către naturalism și, uneori, către kitsch, pe care o remarcasem în spectacolul de anul trecut (*Castelul din Carpați*, în aceeași regie).

O surpriză cât se poate de plăcută a venit din partea Laurei Kibel de la Teatro dei Piedi Roma. *Unde te duc picioarele* este un spectacol aproape didactic despre ce personaje formidabile pot configura picioarele, mâinile sau alte părți ale trupului. De o ingeniozitate fără limite, actrița, despre care se știe că își creează singură partiturile, a amintit, prin abilitatea de a folosi banalul ca vehicul artistic, de practicile celebrului Obraztsov. Din cele șapte sau opt valize (străvechile noastre căsuțe cu păpuși) s-au născut, rând pe rând, poveștile Laurei, scenete savuroase jucate, cum spuneam, de

genunchi, tălpi etc. Condiție fizică impecabilă, capacitate uriașă de comunicare, soluții admirabile... Cât de simplu pare teatrul uneori!

În fine, *guest star*-ul Festivalului a fost Teatrul Odeon București, cu spectacolul lui Alexandru Dabija, *Aventurile lui Habarnam* (dramatizare de Mihaela Michailov, scenografie de Constantin Ciubotariu, muzică de Ada Milea). Dedicată copiilor de peste 10 ani, producția de la Odeon a punctat prin nimbul de poveste, creionat mai ales scenografic, dar și prin câteva prezențe actricești bine primite de public (Dorina Lazăr, Rodica Mandache și, uneori, Pavel Bartoș ar fi doar câteva exemple). Fără să recurgă la soluțiile specifice teatrului de animație, *Aventurile lui Habarnam* își convinge publicul prin întreținerea unei permanente plasări în „starea de umor”. Dacă prima parte este, cumva, lineară, și, pe alocuri, deficientă ca ritm, intrarea personajelor feminine dinamizează acțiunea și împlinește un spectacol nu excelent, dar bun.

Ultima zi a FITCT a propus o revedere a unuia dintre spectacolele de mare succes montate la Teatrul „Luceafărul”: *Ursul păcălit de vulpe*, în regia lui Constantin Brehnescu, cu o scenografie de Viorica Perju. Fidel față de textul humuleșteanului, regizorul apasă inspirat pe pârghia folclorului autentic, imprimând spectacolului o captivantă vivacitate și demonstrând că, iată, și în lumea teatrului de animație recursul la clasici este obligatoriu.

În concluzie, o săptămână plină, cu o ofertă teatrală aflată în zodia diversității (de vârstă, de teme, de mijloace), prilejuind reîntâlnirea cu mirajul acesta inepuizabil numit teatru de animație și obligându-ne, aproape terapeutic, să ne plasăm în universuri lipsite de guvernanți, de crize, de imoralitate și vulgaritate. Teatrul „Luceafărul” și-a făcut treaba, Teatrul „Luceafărul” trebuie să continue!

CARTEA JUNGLEI

